

Miloslav Švandrlík

Neuvěřitelné příhody
Káki Kopyta a Mňouka

Neuvěřitelné příhody žáků Kopyta a Mňouka

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

x·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Miloslav Švandrlík

Neuvěřitelné příhody žáků Kopyta a Mňouka – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Miloslav Švandrlík

Neuvěřitelné příhody
šáků Kopyta a Mňouka

MILOSLAV ŠVANDRLÍK

**NEUVĚŘITELNÉ PŘÍHODY
ŽÁKŮ KOPYTA A MŇOUKA**

I.

© Miloslav Švandrlík – dědicové c/o DILIA, 1973
Illustrations © Jiří Winter Neprakta, heir, 1973
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2018

ISBN tištěné verze 978-80-7505-964-2
ISBN e-knihy 978-80-7597-008-4 (1. zveřejnění, 2018)

PŘEDMLUVA

DVA NEZBEDNÍCI OD SÁZAVY

Miloslav Švandrlík (1932–2009) zažil dnes tak populární chvíle u černých baronů, stal se spisovatelem a potkal dvorního ilustrátora a spoluautora vtípů Nepraktu. A když v Československu nastala uvolněnější léta šedesátá, mimo jiné pochopil, že touží při psaní vzpomínat na dětství.

Ne doslova a do puntíku, o to však víc procítěně. Koneckonců potřeboval také vydělávat, žil na volné noze. I nabídl časopisu Pionýr krátkou sci-fi o dvou chlapcích s titulem *Oběť potoka Brumbalce*.

Tato klíčová povídka vyšla v září 1965 a Švandrlík na ni naštěstí energicky navázal. Úspěšně. I když na úkor volné fantastiky; stále však zábavně.

Prostřednictvím více než stovky povídek i tří komiksů (*Léčka, Olympiáda v Posázaví, Tondův letní tábor*) měsíc co měsíc tvořil a dál doplňoval Kopytův a Mňoukův svět.

Zničehonic existovalo nikoli jenom malebné posázavské městečko, znal také spolužáky svých hrdinů a mezi nimi svůdnou Jindru Beneckou a zrovna tak zlotřilce jménem Bičiště. Najednou

chápal i třídního učitele Pěničku, kastelána tamního hradu Matěje Štětku (dobrého rádce obou kluků), místního archiváře Erbla, nedovtipného kapitána a detektiva Jaroslava Ošmeru i hajného Vincenta Breburdu.

A právě při pohledu na něj (sám autor prý chtěl být v dětství lesníkem) nemohu nevzpomenout na bohatě ilustrovanou chlapeckou knihu učitele Josefa Jahody (1872–1946) *Dva nezbedníci* (1947).

Sice zde přímo nekráčí o „*Kopyta a Mňouka* starší éry“, trochu však ano – a z těch stránek pomyslně vystupuje i onen hajný (byť až moc děsivý). A kdo že při hledání plivníka provádí alotria? Dva kluci.

Zpočátku oba věří v nejrůznější strašidla a některé dotyčné potvory prahnou polapit. Nebo je chtějí aspoň spatřit, ale vyvrbí se to do mnoha malérů. A celou řadou motivů a prvků se Jahodova předposlední kniha (ač místy tak teskná) silně podobá pozdějšímu cyklu s Kopytem a Mňoukem, byť mi pan Švandrlík stroze prozradil, že ji nikdy nečetl. Ale zpět od knihovny do dávných časopisů.

Ty dobré (a mezi nimi se skví londýnský *The Strand Magazine*, odkud do světa vystupovala dobrodružství dvou „přátel od Temže“, Holmese a Watsona) poskytují přispívajícím tvůrcům pokaždé jen vymezený prostor, a tak se i Conan Doyle musil mírnit. A notně. Ani on nesměl psát epopeje.

A Švandrlík? V tísní se opravdu pozná a utužuje umělec a kvalitě „Švandova“ psaní podobné okovy pomohly. Výjimečně jsou jeho povídky o Žácích dokonce o polovinu kratší (a byly pro pozdější knižní vydání propojeny), a ve dvou případech mají pak formu výňatků *Z deníku Kopyta a Mňouka* (*Jak se chovat na starém*

hradě, *Jak se chovat v zoologické zahradě*). Časopis k tomu po nějakou dobu nabízel *Odpovědnu Kopyta a Mňouka*, která navázala na podobnou od Miroslava Horníčka a sama inspirovala Šimkovu rubriku *Pedagog ve výslužbě* v časopise *Mladý svět*. Kopyto s Mňoukem se v Pionýru – dočasně přejmenovaném na Větrník – objevovali deset let, ale pak je zatrhli. Normalizace je dohoni-la a pohltila. „Je toho dost!“ Švandrlík už předtím musel ukončit i kreslený seriál o pravěkých sourozencích *Sekovi a Zule* (v Ohničku) a teď musel najít nové hrdiny. Pomyslně našťestí na pražském Starém Městě potkal Klárku a Filipa a ti dva začali ihned prožívat tucet dalších dobrodružství pod titulem *Sourozenci od Stříbrné želvy* pro ročník Pionýra 1975–1976.

Netrvalo dlouho a taky tady se nezdolní nezbedníci Kopyto s Mňoukem vynořili. Nejprve sourozencům jen korespondenčně radili (*Blázen či zločinný vědec?*), ale předposlední díl se hrne rovnou do Posázaví. Ve dvou letních pokračováních roku 1976 Žáci znovu ožili. Ale ouha. Na zbytek roku osadil autor časopis už jen jejich úhlavním nepřitelem Bičistěm.

I zde se ovšem objevil Mňouk, a navíc autor furiantsky a protimaterialisticky postavil po bok titulního hrdiny fantaskní bytost. Hejkala. Na víc než čtyři pokračování nedošlo. Utrum. Sága skončila po více než jedenácti letech nedobrovolně, a co se povídek týče, i navždy.

Připomeňme tady, že se Švandrlík (který vše smolil dle zvyku do sešitů) i uvnitř cyklu o Žácích občas *dopustil fantaskna*, a díky tomu se dodnes můžeme vrátet k příběhům *Anakonda*, *Pterodaktyl* či *Mnohostěžník Bohouš* (kde titulní oplachtěná loď s nadšenými hrdiny vzlétne). Spisovatel realizoval také další tahy, nicméně teprve po převratu prvně vyšla jeho kopyto-mňoukovská povídka

Sňatkový podvodník, kterou asi původně neschválili s ohledem na mravní bezúhonnost dětí. Kdo ví. Avšak ještě nezletilá Jindra Benecká se tu takřka stane pražskou lehkou ženou.

Labutí písní slavného povídkového cyklu je kratičká próza Žák, který se usmíval z *Magazínu Dikobraz* pro rok 1979, ale jde o pouhou legrádku, v níž se navíc nevyskytuje žák Mňouk. Jak mi Miloslav Švandrlík řekl v rozhovoru pro časopis *Tvar*, bylo mu v Pionýru vytýkáno znevažování učitelského stavu a to, že jeho dva všeteční hrdinové nejsou pionýry. „Přesto přežili dobu svého zrodu asi o padesát let,“ dodal v létě 2005. „Což i ostatní postavy těch příběhů; a tak mám dost práce s jejich ukotvením v současnu.“

Po převratu bylo ovšem možné v cyklu rozmáchle pokračovat. Ale produkovat „jen“ další a další stručné povídky se Švandrlíkovi nevyplácelo finančně, jak se nechal slyšet. I dal se rovnou do románů. Ten první o Žácích známe pod titulem *Unesli Mňouka, Baskerville!* (1992) a v realitě posléze došlo třeba i na *Dny žáků Kopyta a Mňouka* na holešovickém Světě knihy. Ale 22 nepovídkových svazků už je vlastně jiná pohádka, a ještě začátkem roku 2004 sice Miloslav Švandrlík v rozhovoru pro přílohu *Mladé fronty Dnes* sděloval, že kdysi psával jeden příběh Kopyta a Mňouka „za den jako nic“, zatímco „teď mi to trvá tři dny“, ale asi už mínil tvorbu povídek „nežákovských“. Skutečně se dal do rozsáhlejších vyprávění, a nakonec mu ani ilustrátor nestačil. My sami však opusťme pragmatickou současnost a vraťme se o půl století zpět. Je jaro 1971 a tvůrce sice doma u kofoly nesedí zakuklen, ale zvuky dne ho ruší. Drnčí telefon, a Mistr proto den co den píše až od jedenácti v noci a končí ve čtyři ráno.

Měl tenkrát odpovědět na otázku, proč ještě neuveřejnil Kopytovy a Mňoukovy fotografie a „tají“ jejich adresy, a tak vysvětlil, že

„ředitelství Čedoku nehodlalo budovat další rekreační zařízení“ v poklidném sázavském městečku, kam by se přece nadšení čtenáři docela jistě hned sjeli. „A učitel Pěnička hrozí trestním postihem, kastelán Štětka probodnutím halapartnou a správce muzea Erbl postřelením jedovatým šípem. Za třetí... Taky já snad mám právo na nějaké to tajemství.“

Jistěže to právo měl a tajemstvím zůstane i to, proč hrdinové cyklu nestárnou.

Protože nemohou! Takovou navrhuji odpověď já. A nezbyvá než od stárnutí abstrahovat.

Úplně. Kopyto s Mňoukem zůstávají aktivní, ale stále stejní. Obdobně jako britský *Jirka*, *postrach rodiny* z povídek Richmal Cromptonové a zrovna tak věkem nikdy nesešel Steklačův Bořík ve svých lapáliích. Ani on doposud nezešedivěl a nejinak je to u nespočtu dalších figur světové literatury. Už autorsky je jaksi dáno, že dějinami smějí procházet *neměnní*.

A „Postrach rodiny“ se možná narodil už ve dvacátých letech, ale navzdory tomu konal neplechý ještě v čase, kdy paralelně řádili a pátrali v Posázaví dva rozmyslní Žáci. A Bořík?

Jeho *Lapálie* začaly být Ohníčkem uveřejňovány jen pár let po startu *Žáků* a vracejí se dodnes, byť taky zapouštěny do aktuálnějších kulis. Ale nechme už problému nestárnutí. Týká se přece teprve Žáků ve vztahu k románům o nich, zatímco veškeré povídky opravdu okupovali jen už zmíněné desetiletí.

I tak vás ovšem napadne, jak mohli ti dva v krátkém období stihnout vše. Veškerých sto a ještě několik dobrodružství. Jak? A tady jsme u podstaty věci. I proto se sní a píše, a teprve zde se dotýkáme autorovy licence. Vždyť ani Rychlé šípy by veškerá svá dobrodružství v reálu zvládnout nestačily.

Anebo se snad domníváte, že ano? Počkat! Na jednu věc bych zapomněl. Je až příliš samozřejmá. Zapomněl bych na vazbu povídek s mnoha báječnými Nepraktovými obrázky.

Ostatně, některé díly Kopyta a Mňouka byly určité vytvořeny hlavně kvůli doprovodným kresbám, tím jsem si jist! Ty ilustrace si dál prohlížíme a hle, v sérii povídek nám ani dnes nechybí *Přepadení malíře Neprakty*. Co si schválně myslíte vy? Zachrání Kopyto a Mňouk ohroženého Jiřího Wintera Nepraktu?

Uslyším-li teď NE, nemohu než oponovat následujícími slovy: „Ach, vy jedna kopyta. Na rozdíl od Švandy byste to pěkně vymňoukla.“

Ivo Fencel

OBĚŤ POTOKA BRUMBALCE

Členové přírodopisného kroužku, žáci Kopyto a Mňouk, se v sobotu odpoledne vydali proti proudu potoka Brumbalce. Téhož Brumbalce, nad jehož vodami žasli vědci celého světa v roce 1936–37. Je známo, že sám slavný americký profesor Archibald Granger napsal tehdy knihu *Tajemný Brumbalec – chloubu střední Evropy*, za kterou měl být poctěn Nobelovou cenou. Nedošlo k tomu pouze proto, že Němci a zejména Japonci se dopustili nekalých intrik proti proslulému americkému vědci.

Avšak sláva Brumbalce nebyla závislá na žádné poctě. Jeho podivuhodné vody udivily profesory z Oxfordu i ze Sorbonny, ale právě tak nad nimi žasli prostí lidé ze všech kontinentů.

Dnes se na to již trochu pozapomnělo, a proto snad bude dobře znovu se zmínit o tom, co tehdy doslova hýbalo světem. Bylo zjištěno, že voda v Brumbalci je bohatá na zvláštní soli a minerály, které způsobují zkamenění rozličných předmětů v neuvěřitelně krátké době. Ponořená dubová větévka či stonek růže se obalily minerály během dvaceti minut a za dvě hodiny vypadaly jako skleněné, přičemž byly ovšem zcela nerozbitné. Totéž se dělo i s jinými předměty. Při vědeckých zkouškách bylo použito rozličných materiálů. Uvedeme jen několik příkladů: jogurt zkameněl za šestnáct minut,

otep slámy za tři čtvrtě hodiny, zatímco bonbony zvané žužů potřebovaly ke zkamenění půl dne. Žádný předmět však neodolal brumbaleckým vodám déle než dvacet čtyři hodiny.

To vše žáci Kopyto a Mňouk věděli, když se rozhodli ke své výpravě. I když fakta o vodě v Brumbalci jsou dostatečně známa široké veřejnosti, věřili, že přijdou na něco nového, co by naši i světovou vědu mohlo zajímat.

Výprava byla vzrušující i proto, že Brumbalec je potok neobyčejně divoký a prodírá se údolím, jehož srázy jsou porostlé neprostupnými křovinami, maliním, ostružiním a trsy žahavých, místy téměř dva metry vysokých kopřiv.

Proto také bylo zřejmé, že mohou být na Brumbalci místa a zákoutí, která ještě nikdo nezná. Aby je prozkoumali, připravili se žáci Kopyto a Mňouk opravdu důkladně. Oblékli si celtové zelené kombinézy a na nohy si obuli holínky. Jelikož po březích Brumbalce nelze postupovat a ve vodě by jim zkameněla obuv, rozhodli se, že budou poskakovat po kamenech, které z potoka vyčnívají. Tím pádem měli ovšem větší možnosti než profesori z Oxfordu, kteří se jakémukoliv poskakování tvrdošíjně bránili. Žáci Kopyto a Mňouk však poskakovali rádi, není tedy divu, že jim nebylo zatěžko poskakovat v zájmu vědy. A tak se vydali na cestu, na které mělo dojít k senzačnímu odhalení.

Poskakovali asi dvě hodiny, míjejíce spoustu zajímavých, ba přímo pozoruhodných věcí. Na dně potoka viděli zkamenělé listy, větvičky, ale i žáby a několik ryb. Šlo zřejmě o ryby, které z řeky otrávené fenolem hledaly spásu v Brumbalci, a přepočítaly se. O kus dál našli žáci Kopyto a Mňouk zkamenělou veverku, držící v pracičkách kousek zkamenělé muchomůrky. Nejspíš se opojnou houbou přivedla do nálady, v opojení vrávorala po břehu, uklouz-

la a spadla do potoka. Což se jí stalo osudným. A nyní se oba mladí badatelé dostali do zákrutu, který vypadal obzvláště divoce. Keře a rostliny neobyčejně příšerného vzhledu se nakláněly z břehů nad potok, jako by střežily nějaké strašlivé tajemství a varovaly každého vetřelce před vstupem do těchto míst.

„Tady snad ještě nestanula lidská noha,“ vydechl žák Kopyto.

„A jestli, tak je to už hodně dávno,“ řekl žák Mňouk. „Určitě ne letos. Mám takový dojem, že dneska zažijeme nějaké dobrodružství.“

Prodírali se spleť větví, nezapomínající přitom poskakovat. A když minuli třetí vykotlanou vrbu, šestou dutou olší a devátý svítící pařez, strnuli a zachvěli se děsem. Uprostřed potoka, téměř po pás ve vodě, stál zkamenělý člověk. Urputně zíral před sebe do vody, jako by ještě sledoval vlastní pravici, která jsouc ponořena pod vodou svírala zkamenělý zouvák. Žáci Kopyto a Mňouk vytušili, že se zde odehrála tragédie, s níž je nutno seznámit bezpečnost. Zanechali dalšího bádání a urychleně poskakovali k domovu. Měli plnou hlavu nečekaného nálezu a celou cestu se o něm bavili.

„Možná že je to pravěký člověk,“ mínil žák Kopyto.

„Nejsem si jist,“ řekl žák Mňouk, „jestli pravěcí lidé měli brýle, kravaty a zouváky.“

Za takovýchhle úvah doskákali k rodnému městečku a okamžitě se vydali na stanici Veřejné bezpečnosti. Tam vše sdělili nadporučíkovi Ošmerovi, který je velice pozorně vyslechl.

„To je zajímavý objev, chlapci. Gratuluji vám,“ řekl potom, „neboť zkamenělé pány se zouvákem nenacházíme každý den. Je ovšem nutno zavolat posilu, protože zkamenělý pán váží přinejmenším tolik jako mramorová socha v životní velikosti, a s takovýmto nákladem nehodlám poskakovat potokem.“

Okamžitě začal někam telefonovat a výsledek se brzy dostavil. Za necelou hodinu přiletěl policejní vrtulník, přijal do svých útrob nadporučíka Ošmeru i žáky Kopyta a Mňouka a odletěl proti proudu potoka Brumbalce.

„Veďte nás, chlapci,“ řekl pilot, „já nemám v hledání zkamenělých pánů žádné zkušenosti.“

„Támhle za tou zátočinou to je!“ vykřikl žák Mňouka.

Vrtulník zakroužil nad označeným místem – a skutečně! Pán stál ve vodě přesně tak, jak to chlapci popsali. Vrtulník přistál v koruně jedné vrby a příslušníci záchranné čety zahájili práci. Ovázali zkamenělého pána lany a vtáhli ho na palubu i se zouvákem. Stala se přitom ovšem malá nehoda, neboť pánovi sklouzly do vody brýle. Ty nemohly být pohřešovány. Potopil se pro ně statečný staršina Bouzek, riskuje vlastní zkamenění. Všechno však dobře dopadlo a vrtulník se mohl vydat na zpáteční cestu do městečka.

„Znáte toho pána?“ ptal se chlapců nadporučík Ošmera, ukazuje na muže se zouvákem, „já mám takový dojem, že mi někoho připomíná!“ Ve skutečnosti mu ovšem připomínal pomník Karoliny Světlé, neboť měl přesně tutéž barvu.

„Mně nepřipomíná nikoho,“ řekl žák Kopyto.

„Mně taky ne,“ připojil se žák Mňouka.

Nezbylo, než aby se nadporučík Ošmera dal do důkladného pátrání. Chodil dům od domu po městečku a okolí a ptal se, jestli se neztratil někdo se zouvákem. Dozvěděl se, že pouze v obci Šlohánky zmizely tři slepice, avšak bez zouváku. Zdálo se, že bezpečnost je v koncích. Když však bylo nejhůř, přispěchali znovu na pomoc žáci Kopyto a Mňouka. Navštívili nadporučíka a poradili mu, aby muže se zouvákem vystavil na náměstí vedle kašny. Třeba ho někdo z občanů pozná.

„To nejde,“ bránil se Ošmera, „nemohu přece mrtvolu postavit na veřejné prostranství! Co by tomu řekli cizinci?“

„Mohli bychom tvrdit, že je to obrozenecký básník Květoslav Lesklolunný,“ řekl žák Mňouka, „ten se přece u nás narodil.“

„Dobrá,“ souhlasil nadporučík, „ale abych byl z obliga, udělejte mi cedulku s jeho hodnocením, kterou mu pověsíme na prsa.“

Neuplynulo ani půl dne a muž se zouvákem stál uprostřed náměstí. Na prsou se mu skvěla tato cedulka:

KVĚTOSLAV LESKLOLUNNÝ,

narozen 8. III. 1789 zde,

zemřel 6. VI. 1838 tamtéž.

Význačný básník a bojovník proti kléru.

Lidé měli radost z nového pomníku a říkali, že by se nemělo zapomínat ani na malíře Vratislava Žahourka, který byl tak srostlý s tímto krajem, že zemřel mlád na uštknutí místní zmije.

I cizinci si Květoslava Lesklolunného se zájmem prohlíželi a byli spokojeni. Pouze jistý Francouz prohlásil, že nechápe, proč se obrozeneckých básníků využívá k propagaci zouváků. Opodál stál opřen o kašnu nadporučík Ošmera a dával pozor, jestli muže se zouvákem někdo z občanů přece jen nepozná. A jelikož trpělivost přináší růže, dočkal se.

V neděli odpoledne, krátce po půl čtvrté, se u pomníku zastavil starý šedivý muž.

„Ale můj bože,“ vykřikl, „to přece není Květoslav Lesklolunný! To je, nemohu se mýlit, kolega Pyšvejc!“

„Račte se mnou,“ řekl mu nadporučík Ošmera, „zdá se, že budete moci vydat důležité svědectví.“ A vedl šedovlasého muže na stanici. Tam se dozvěděl tu otřesnou pravdu.

„Jsem profesor přírodopisu Brabouk,“ řekl mu šedivý muž, „dnes již ovšem v důchodu. V listopadu mi bude dvaasedmdesát. Na zdejším gymnasiu jsem učil od roku 1933, stejně jako

kolega Pyšvejc, který byl matematik. Žáci ho neměli rádi a my profesori, přiznám se, rovněž ne. Byl to zlý, urputný člověk, který neznal nic jiného než matematiku. Mne, myslím, obzvláště neměl v lásce. Proto ho velice ranilo, když jsem v roce 1936 objevil tajemství potoka Brumbalce, o němž se záhy začal zajímat celý svět. Prohlašoval, že to je humbuk, že se podvodem snažím udělat kariéru a že jediná nesporná věda je matematika. Chtěl jsem ho přesvědčit. Ukazoval jsem mu nádherně zkamenělou růži, mával jsem mu před nosem zkamenělou utěrkou, ale marně. Opovrživě se usmíval a říkal, že bůhvíkde jsem to sebral. A že si takové věci dokáže sehnat taky. Když se ovšem do našeho městečka dostavil osobně sám pan profesor Granger, když přijeli slovušní páni z Oxfordu a ze Sorbonny, to už jenom chodil, bouchal dveřmi a skřípal zuby. Jednou jsem ho slyšel, jak si sám pro sebe huhlá: „To bych rád věděl, jak to ten zatracený přírodopisec dělá! To je eskamotér, a ne vědec! Ano, ano, je to docela obyčejný manipulátor a pouťový kouzelník! Zatímco jiní tahají z cylindru králíky, on tahá z Brumbalce zkamenělé růže! Ale já na ten podvod přijdu. To budou koukat pánové učenci, až toho taškáře odhalím! Úplně ho ve městě i na celém světě znemožním!“

Kolega Pyšvejc byl zcela prosycen zlobou. Mně to ovšem tehdy příliš nevadilo, neboť jsem byl obklopen spoustou nových přátel z vědeckého světa. Ani mě nijak zvlášť nepřekvapilo, když kolega Pyšvejc jednoho dne zmizel. Domníval jsem se, že nemohl unést svou závist a bez rozloučení se odstěhoval do jiného kraje. Nikomu se zde po něm nestýskalo a já jsem si na něho vzpomněl zřídka. Teprve dnes jsem se s ním setkal po téměř třiceti letech, ale to už jsem s ním nemohl mluvit.“

Po slovech profesora Brabouka bylo nadporučíkovi vše jasné. Mohl přistoupit k rekonstrukci činu.

Profesor Pyšvejc přibližně počátkem roku 1936 vydal se proti proudu Brumbalce, aby vyvrátil tvrzení přírodopisců. Vstoupil do vody a ponořil do ní zouvák, aby se přesvědčil, jestli a za jak dlouho zkamení. Se zouvákem však začaly profesorovi kamenět i boty, ponožky a kalhoty. Profesor chtěl opustit potok, ale to již nebylo možné, neboť těžká obuv a oděv ho táhly ke dnu. Postupně byl obalován solemi a minerály, až zkameněl celý, včetně zouváku. Zůstal trčet v potoce, jak ho žáci Kopyto a Mňouk našli, když se vydali na svou dobrodružnou pouť.

Po tomto zjištění byl matematik Pyšvejc převezen do městského muzea, kde stojí dodnes vedle husitských sudlic. Na jeho místě na náměstí byl vztyčen skutečný pomník Květoslava Lesklolunného a jménem malíře Vratislava Žahourka byly nazvány alespoň městské sady. Žáci Kopyto a Mňouk byli veřejně pochváleni ředitelem školy, předsedou rodičovského sdružení a velitelem požárníků. Taktéž obdrželi každý po hodnotné knize. Na závěr slavnosti řekl ředitel Palec mimo jiné:

„Tento případ budiž pro nás výstrahou i poučením! Ztratí-li se někdy učitel nebo profesor, ať už se zouvákem, či bez něho, hledejme ho hned, a ne až po třiceti letech!“

LÉTAJÍCÍ TALÍŘE

Bylo krátce po půl osmé ráno. Žáci Kopyto a Mňouk kráčeli do školy, ačkoliv by byli šli mnohem raději do nitra rovníkové Afriky na lov nosorožců. Ale to by do oběda nestihli.

„Co říkáš těm létajícím talířům?“ otázal se náhle žák Mňouk. Žák Kopyto neodpověděl. Samozřejmě věděl, oč jde. Četl o těch podivných úkazech, které jedna část vědců považuje za kosmické koráby obyvatel neznámé planety, zatímco druhá část tvrdí, že jde o kulové blesky nebo jiné přírodní úkazy.

„Tak co?“ naléhal Mňouk.

„No,“ řekl rozpačitě Kopyto, „já jsem v životě žádný létající talíř neviděl. Tak si myslím...“

„Grónsko jsi taky neviděl a víš, že existuje,“ mínil Mňouk. „Talíře viděla spousta letců, a ti si přece nebudou vymýšlet!“

„I letec se může mýlit,“ pravil Kopyto. „Vedle nás bydlí letec Tintěra. Tuhle u nich zvonil listonoš a pan Tintěra mu řekl: ‚Pojďte dál, nebojte se, ten pes vás nekousne.‘ No a vidíš: kousl ho hned čtyřikrát!“

„Protože pes není jeho obor,“ vysvětloval Mňouk, „letec se musí vyznat ve vesmíru, a ne třeba v zelenině.“

„Pan Tintěra se náhodou v zelenině vyzná,“ skočil mu do řeči Kopyto. Během této debaty došli na konec ulice a zahrnuli za roh,

kde je čekalo překvapení v podobě malého plešatého pána, který seděl na chodníku a držel se za hlavu. Žáci k němu přistoupili.

„Stalo se vám něco, pane?“ zeptal se Kopyto.

„Talíř,“ vybuchl žalostně pán a třel si hlavu. „Zničehonic přiletl talíř a křísнул mě rovnou do hlavy. Já snad mám otřes mozku!“

Žáci si vyměnili významné pohledy.

„Máme dojít pro doktora?“ nabízel své služby Mňouk.

„Ne, děkuji vám,“ hekal plešatý pán, „myslím, že toho nebude třeba. Už je mi poněkud lépe.“

Skutečně se zvedl se země, přejel si rukou po bouli na hlavě a odcházel. Oba žáci ho mlčky sledovali, dokud nezašel za roh.

„Tak tady to máš!“ řekl potom vítězně žák Mňouk.

„Ty myslíš...,“ vydechl Kopyto, „ty myslíš...“

„Samozřejmě,“ kývl Mňouk, „to je jasná věc. V našem městě jsou kosmonauti z cizí planety a dost možná, že mají nepřátelské úmysly. Ten jejich talíř mohl ovšem toho pána křísnout do hlavy náhodou, z toho nemůžeme nic vyvozovat. Mne přejel předevčírem málem autobus, ačkoliv jeho šofér proti mně nic nemá. Podezřelé ale je, že se skrývají a neseznámí se s obyvatelstvem. Pořádný kosmonaut se má jít představit na MNV...“

„Třeba tam netrefí,“ mínil Kopyto, „a potom: cizí kosmonauti nebudou asi mluvit česky.“

„To se mýlíš,“ řekl Mňouk, „já si myslím, že česky hovoří plynně, nanejvýš s nepatrným martanským přízvukem. A moc dobře vědí, kde je MNV, škola i jiné strategické budovy! Četl jsem, že se na těch talířích potulují kolem naší zeměkoule až asi od roku 1833. To znamená, že nás studují a zkoumají. Dost možná, že se infiltrují mezi obyčejné lidi a budou vyzvídat.“

„To určitě,“ souhlasil Kopyto, „a naši lidé o tom nebudou mít tušení.“

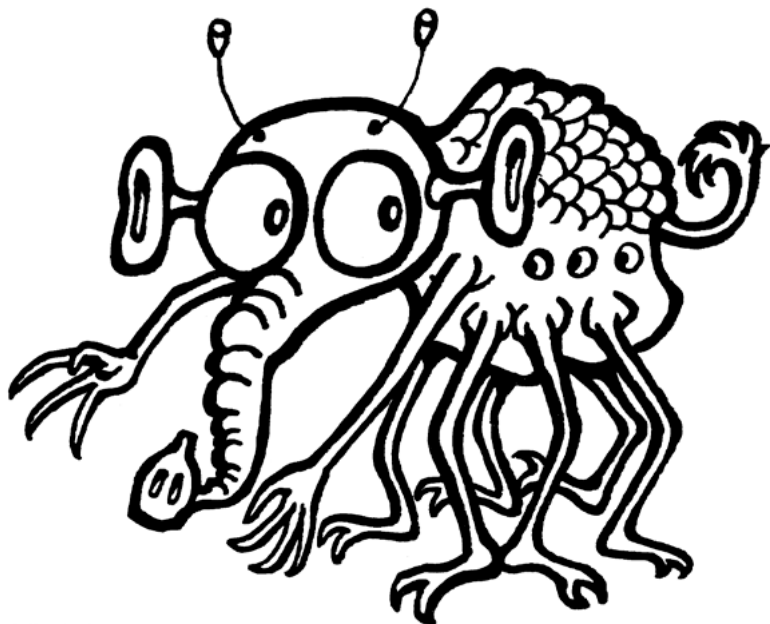
„Myslím, že je naší povinností tomu zabránit,“ rozhodl se Mňouk, „pojd', půjdeme to ohlásit na SNB!“

Kopyto souhlasil, a tak se vydali na stanici, kde měl službu poručík Červenka. Pozorně chlapce vyslechl, ale pak pravil, aby šli klidně do školy, neboť podle jeho názoru žádná nepřátelská invaze z cizí planety nehrozí.

„Ale co ten pán zraněný létajícím talířem?“ namítal žák Mňouk.

„Drcnul hlavou do kandelábru, styděl se vám přiznat, a tak to svedl na létající talíř,“ řekl poručík Červenka. „Kdyby tu byli Marťani, musil bych o tom něco vědět.“

A tak oba žáci opustili stanici SNB s nepořízenou.

„Stejně máme pravdu my,“ pravil žák Mňouk tvrdohlavě, „a do-
kážeme to celému světu! Musíme ty zatracené kosmonauty objevit!“

„A jak?“ otázal se Kopyto. „Kdyby aspoň vypadali jako pavou-
ci a měli tři hlavy! Nebo alespoň chobot! Jenomže ty sám říkáš,
že vypadají nejspíš jako my, a dokonce mluví česky! Jak je chceš
rozeznat od ostatních lidí?“

Mňouk se opovržlivě zasmál.

„Kdyby vypadali jako pavouci,“ řekl, „nikdy bychom je neob-
jevili. Byli by nápadní a zůstali by v těch svých talířích. Okukova-
li by si nás pěkně z dálky a my bychom byli namydlení. Takhle je
to mnohem lepší. Myslí si, že je nikdo nepozná, a tak se odvažují
mezi lidi. Ale my jim vytřeme zrak!“

„No jo,“ nevěřil Kopyto, „ale jak je chceš poznat?“

„Známe přece lidi z našeho města,“ poučil ho Mňouk, „ale-
spoň podle vidění. Budeme sledovat každého, jehož tvář nám ne-
bude povědomá, a v příhodné chvíli ho zneškodníme!“

„Výborně,“ zaradoval se Kopyto, „já ho praštím kramlí do hlavy!“

„To ne,“ zavrtěl hlavou Mňouk, „k obyvatelům cizí planety se
nesmíme chovat neurvale. Úplně bude stačit, když kosmonauta po-
valíme na zem, spoutáme a přivoláme pomoc.“

„Dobře,“ souhlasil Kopyto, „já umím dělat prima uzle. Z těch
se nedostane za nic na světě!“

„Celou akci musíme provést rychle,“ vysvětloval Mňouk, „proto-
že kosmonaut bude s největší pravděpodobností ozbrojen. Může mít
dokonce zbraň, o jaké my nemáme ani tušení.“

Žák Kopyto pohlédl na hodinky a pak zničeně pravil:

„Osm a pět minut. Přijdeme pozdě!“

Rozběhli se do školy. Sotva však vešli do chodby, div nevykřikli
překvapením.

Dole, přímo pod schodištěm, se plížil malý plešatý pán, kterého před půl hodinou viděli bědovat na chodníku. Co pohledává v jejich škole? Proč se tak podivně chová?

„Cizí kosmonaut!“ vydechl žák Mňouk. „Chtěl nás zmást, a proto nám řekl, že byl udeřen talířem. Ve skutečnosti z něho seskočil, pravděpodobně proti směru jízdy. Vlastně letu. Je proklatě rafinovaný!“

„Zneškodníme ho?“ zeptal se Kopyto, chvěje se nedočkavostí.

„Je to naší povinností,“ řekl Mňouk, „kdoví k jakému ohavnému činu se to individuum chystá!“

„Nemáme provaz,“ upozornil ho Kopyto, „čím ho svážeme?“

Ale štěstí oběma chlapcům přálo. Paní školníková zrovna prala a přede dveřmi měla přichystánu šňůru na prádlo. Mňouk se jí obratně zmocnil.

„A teď jdeme,“ zašeptal, „chránit svobodu našeho města.“

A vydali se za malým plešatým pánem, který netušil, že svůj úkol toho dne nesplní. Dostihli ho v polovině schodiště.

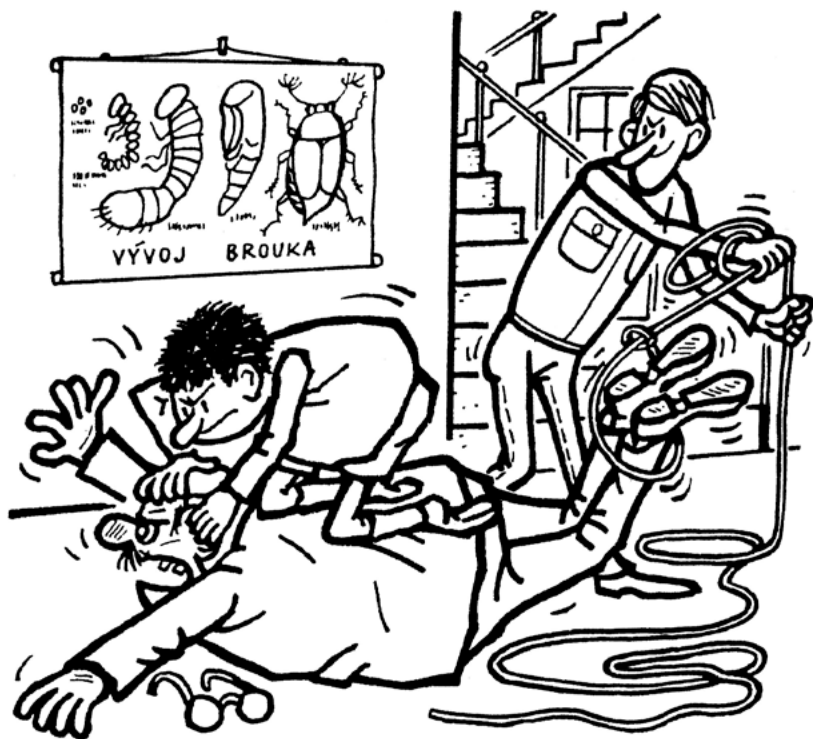
Mohutným skokem mu dopadl žák Mňouk na záda a povalil ho. A dřív než se pán stačil podívat, omotával mu Kopyto nohy šňůrou na prádlo. Teprve nyní se cizí kosmonaut poněkud vzpamatoval.

„Co to činíte?“ zachřčel. „Co se odvažujete?“

„Mluví česky s cizím přízvukem,“ konstatoval Mňouk s radostným uspokojením, „ucpi mu ústa šálou, ať nemůže přivolat pomoc!“

Kopyto dal plešatému pánovi roubík, takže ten už od této chvíle pouze zuřivě koulel očima.

„Možná, že máte na vaší planetě vyspělejší techniku,“ řekl mu Mňouk, „ale na nás si stejně musíte přivstat. Abyste věděl, tak jste nám byl podezřelý hned od prvního okamžiku!“

„Co s ním uděláme?“ zeptal se Kopyto.

„Odnese ho do sklepa,“ navrhl Mňouk, „položíme ho na uhlí a přivedeme pomoc.“

Cizí kosmonaut sebou začal házet, snažil se vyplivnout roubík, ale marně. Kopyto ho svázal opravdu mistrovsky. A tak, ačkoliv nebylo nejmenších pochyb, že se mu to nelíbí, byl malý holohlavý pán odnesen do sklepa a položen na haldu černého uhlí.

„Je tu spousta myši,“ řekl mu Mňouk, „ale snad vás nechají na pokoji. Dlouho vás tu stejně nenecháme.“

Po vyřčení tohoto slibu opustili žáci sklep a zamířili do šesté bé.

„Je už skoro půl deváté,“ konstatoval Kopyto.

„Splnili jsme svůj úkol v rekordním čase,“ řekl Mňouk, „uví-
díš, že budeme pochváleni.“

V šesté bé probíhala právě hodina matematiky. Když oba sta-
teční žáci vešli do třídy, zvedl učitel Popelín posměšně obočí.

„Ááá,“ vyrazil ze sebe, „mladí pánové se už vyhajali? Nebo snad
jim hořel domek a oni museli hasit? Nebo jim nejel rychlík? No
tak! Kde jste byli – co jste dělali? Rychle!“

„Zneškodnili jsme cizího kosmonauta,“ pravil důstojně žák
Mňouk.

„Svázali jsme ho šňůrou na prádlo,“ dodal žák Kopyto.

Učitel Popelín zalapal po vzduchu. Když se poněkud vzpama-
toval, řekl tvrdě:

„Žáci Kopyto a Mňouku! Až do této chvíle, do tohoto okamží-
ku jsem vás považoval za řádné žáky a pravdomluvné chlapce.
Někdy jste tropili alotria, byli jste bujní, ale já jsem se vás za-
stával. Taky jsem býval mladý a dovedu ledaco pochopit! Nyní
jste mne zklamali. Projevili jste se jako drzí, prolhaní narušitelé
pořádku! Přišli jste pozdě a ještě si tropíte šašky z vyučujícího! Je
mi líto, ale musím vás odvést do ředitelny!“

Kopytovi a Mňoukovi to bylo docela vhod, a tak se během
několika minut octli v ředitelně.

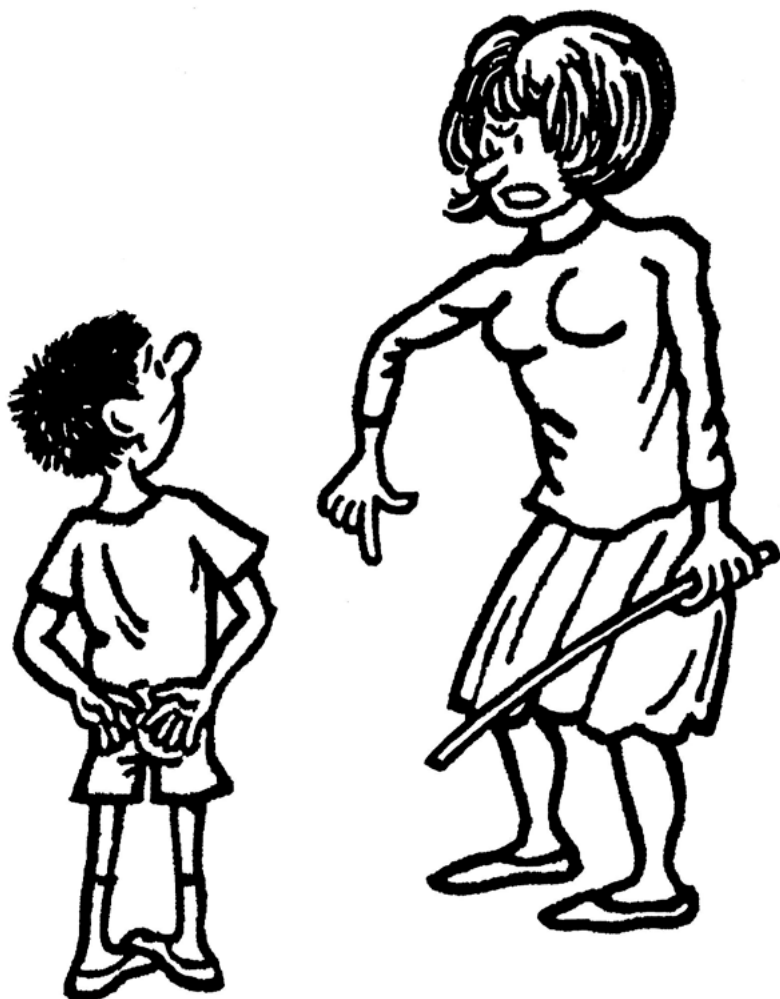
„Proč jste tvrdili, že jste zneškodnili cizího kosmonauta?“ hří-
mal ředitel Palec.

„Protože je to pravda,“ řekl žák Mňouk pevně.

„Ták!“ vybuchl ředitel. „A kdepak ho máte? Kde máte toho
svého kosmonauta?“

„Dole ve sklepě,“ pravil Mňouk.

„Na hromadě uhlí,“ doplnil ho Kopyto.

„Dobrá, jdem se tam podívat,“ řekl ředitel, „ale pamatujte si, že vám za tuto drzou lež bude rozhodně snížena známka z chování!“

Žáci se v doprovodu ředitele a učitele Popelína vydali do sklepa.
„Tady leží!“ ukázali vítězně na spoutaného agenta.

„Proboha!“ vykřikl ředitel a vrhl se k malému plešatému pánovi. Vytáhl mu roubík z úst a spolu s učitelem Popelínem ho zbavoval pout.

„Může být ozbrojen,“ varoval je Mňouk, „třeba má v kapse nějakou tajnou zbraň se strašlivými účinky! Možná dokonce paprsky smrti!“

Ale ředitel nedbal varování. Ve chvíli byl malý plešatý pán osvozen. Po zbrani nesahal, ale strašlivě koulel očima.

„Od té doby, co jsem školním inspektorem,“ křičel, „se mi něco podobného nestalo! Ztracené město! Ráno mě kdosi uhodil talířem a nyní jsem byl spoután a hozen na uhlí! To je nějaké chování?“

Žáci Kopyto a Mňouk zbledli. Rozčilující se pán teď opravdu vypadal spíš jako školní inspektor než jako cizí kosmonaut.

„Ale ten talíř...“, namítl nesměle Mňouk.

Vysvětlilo se to i s tím létajícím talířem, ovšem značně později. V domku, kolem něžž kráčel školní inspektor, bydlela paní Pokorná. Na talíři si nechala kotletu a kotlety se zmocnila kočka. Když to paní Pokorná zjistila, popadla talíř a mrštila jím po zlodějské kočce. Kočku samozřejmě netrefila. Zato prázdný talíř vyletěl oknem a trefil školního inspektora.

A to je vlastně celý příběh. Žáci Kopyto a Mňouk se pochvaly tentokrát nedočkali. Školní inspektor tvrdil, že ve sklepě nastydl a že trvá na exemplárním potrestání.

Výkonu trestu se ochotně ujal paní Kopytová a paní Mňouková. Jestliže byli nablízku cizí kosmonauti na létajícím talíři a slyšeli oba statečné hochy bědovat, jistě měli velikou radost.

TAJEMSTVÍ SÁZAVSKÉHO KROKODÝLA

Žáci šesté bé Kopyto a Mňouk si vyšli do míst, kde se potok Brumbalec vlévá do Sázavy. Ještě dřív, než mohli spatřit hladinu řeky, která byla skryta za neproniknutelnou clonou zelených křovin, zaslechli zoufalý dětský nářek.

„Někdo se topí!“ vykřikl Kopyto a rozběhl se směrem k Sázavě. Mňouk ho samozřejmě následoval. Ve chvíli doběhli na travnatý břeh, kde se tetelil strachem žák Holeček Jindřich z 5. A a hlasitě plakal.

„Co se stalo?“ zeptal se Mňouk, odhodlaný skočit do vody pro tonoucího. Zcela nedávno absolvoval s žákem Kopytem záchranný kurz a docela rád by si v praxi vyzkoušel to, co se v něm naučil.

„Soňa!“ zavzlykal Holeček a ukázal do sázavských vln.

„Sestra?“ informoval se Mňouk, shazuje ze sebe šatstvo.

„Štěně,“ brečel Holeček, „ale čistokrevný!“

„Štěně se přece nemohlo utopit,“ řekl žák Kopyto, „všechna zvířata kromě žirafy umějí plavat!“

„Taky se neutopil!“ hořekoval Holeček. „Sežral mi ho krokodýl!“ Kopyto s Mňoukem se rozchechtali.